

บทความวิจัย**ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานคร****ภัทรชัย คุสุวรรณ์ และสุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์**

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Received: 18 September 2024/ Revised: 16 September 2024 / Accepted: 27 December 2024

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตและเพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะที่ปฏิบัติงานในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย กลุ่มตัวอย่างคือ พนักงานเก็บขยะที่สังกัดสำนักงานเขตภายในกรุงเทพมหานคร จาก 50 เขตพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร จำนวน 509 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 5 จากทุกเขตพื้นที่เก็บข้อมูลโดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถามปัจจัยนำ คือ แบบสอบถามความรู้ การส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิต แบบสอบถามปัจจัยเอื้อ คือ แบบสอบถามสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิต แบบสอบถามปัจจัยเสริม คือ แบบสอบถามการได้รับการสนับสนุนและแรงกระตุ้นเตือนจากเพื่อนร่วมงาน และครอบครัวที่ส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดี และแบบสอบถามประเมินคุณภาพชีวิตองค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย World Health Organization Quality of Life Instrument (WHOQOL-BREF-THAI) และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมกับคุณภาพชีวิตด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

(Pearson's product moment correlation coefficient) กำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย พบว่า พนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานคร มีระดับปัจจัยนำอยู่ในระดับมากที่สุด มีระดับปัจจัยเอื้ออยู่ในระดับปานกลาง มีระดับปัจจัยเสริมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณารายองค์ประกอบคุณภาพชีวิตพบว่าพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครมีคุณภาพชีวิตด้านจิตใจในระดับดี คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ด้านสัมพันธภาพทางสังคมและด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัย ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครมีระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง

คำสำคัญ: พนักงานเก็บขยะ / คุณภาพชีวิต / ปัจจัยนำ / ปัจจัยเอื้อ / ปัจจัยเสริม

Original Article

FACTORS RELATED TO QUALITY OF LIFE IN GARBAGE COLLECTORS IN BANGKOK METROPOLITAN

Pattarachai Kusuwan and Suchitra Sukonthasab

Faculty of Sports Science, Chulalongkorn University

Received: 18 September 2024/ Revised: 16 September 2024 / Accepted: 27 December 2024

Abstract

Purpose The objectives of this research were to study the factors related to the quality of life and to study the quality of life of garbage collectors performing their duties in the Bangkok metropolitan area.

Methods The sample group consisted of 509 garbage collectors from district offices in 50 districts of Bangkok metropolitan. A random sample of 5% was taken from each district. Data collection was based on accidental sampling. The research tools included a questionnaire on predisposing factors, enabling factors, and reinforcing factors, as well as the short version of the World Health Organization Quality of Life Assessment Thai version (WHOQOL-BREF-THAI). Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. The relationships between the variables were examined using Pearson's product-moment correlation coefficient, with statistical significance determined at $p \leq 0.05$.

Results The garbage collectors in Bangkok metropolitan had the highest level of predisposing factors and reinforcing factors, a moderate level of enabling factors, and an

overall quality of life at a moderate level. When examining each component of quality of life, it was found that the garbage collectors demonstrated a good level of mental well-being, while their physical health, social relationships, and environmental aspects were at a moderate level. The analysis of the relationships between variables revealed that predisposing, enabling, and reinforcing factors were significantly correlated with the quality of life of Bangkok garbage collectors at the 0.05 level of statistical significance.

Conclusion The garbage collectors in Bangkok metropolitan demonstrated a moderate level of overall quality of life. Predisposing, enabling, and reinforcing factors were found to be significantly associated with their quality of life. Moreover, the garbage collectors showed the highest levels of predisposing and reinforcing factors, while the enabling factors were observed at a moderate level.

Key Words: Garbage collectors / Quality of life / Predisposing factor / Enabling factor / Reinforcing factor

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศไทยในปัจจุบันพบว่าปี พ.ศ. 2566 พบว่า มีขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 26.95 ล้านตัน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2565 ที่มี 25.70 ล้านตัน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากจากการกลับเข้าสู่ภาวะปกติหลังจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) รวมไปถึงการกระตุ้นเศรษฐกิจในทุกภาคอุตสาหกรรมส่งผลให้ปริมาณขยะของประเทศไทยเพิ่มขึ้น กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย มีประชากร 5.47 ล้านคน คิดเป็น 3,483 คนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร (Strategy and Evaluation Department, 2024) เป็นแหล่งเศรษฐกิจสำคัญในทุกภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ถือว่าเป็นอุตสาหกรรมหลักในการสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ ในปี พ.ศ. 2566 พบว่า กรุงเทพมหานครมีนักท่องเที่ยวทั้งหมด 56.26 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2565 ถึงร้อยละ 44 (Ministry of Tourism and Sports, 2023) จากการที่มีประชากรและนักท่องเที่ยวจำนวนมากนี้จึงพบว่ากรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่สร้างขยะมากที่สุดในประเทศไทย (Pollution Control Department, 2021) ปี พ.ศ. 2566 กรุงเทพมหานครมีปริมาณขยะมูลฝอยตลอดทั้งปี 4.65 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2565 ร้อยละ 42 (Pollution Control Department, 2023) และมีแนวโน้มที่ปริมาณขยะจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ต้องมีความจำเป็นที่จะต้องยกระดับการจัดการขยะให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

กระบวนการดำเนินงานจัดการขยะของกรุงเทพมหานครอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตประจำเขตต่างๆ และสำนักสิ่งแวดล้อมซึ่งต้อง

อาศัยพนักงานเก็บขยะเป็นกำลังหลักในกระบวนการเคลื่อนย้ายขยะออกจากพื้นที่ชุมชน พนักงานเก็บขยะจึงถือว่าเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญอย่างมาก หากขาดบุคลากรกลุ่มนี้ไปจะส่งผลให้ชุมชนเกิดความสกปรกและเกิดผลกระทบต่อสังคมในด้านต่างๆเป็นวงกว้าง อย่างไรก็ตาม พนักงานเก็บขยะจัดเป็นกลุ่มอาชีพที่ได้รับผลกระทบในเชิงลบจากการทำงานหลากหลายด้าน เช่น สิ่งคุกคามทางด้านความปลอดภัย (Safety hazard) สิ่งคุกคามทางกายภาพ (Physical hazard) สิ่งคุกคามทางเคมี (Chemical hazard) สิ่งคุกคามทางด้านกายวิภาคศาสตร์ (Biomechanical hazard or Ergonomics hazard) คุกคามทางชีวภาพ (Biological hazard) และสิ่งคุกคามทางด้านจิตใจ (Psychological hazard) (Division of Occupational and Environmental Diseases, 2021) จากการวิจัยในกลุ่มพนักงานเก็บขยะพบว่าพนักงานเก็บขยะร้อยละ 72 มีอาการเจ็บป่วยภายในช่วงระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 77.4 ถูกข้อมือมีคมทิ่มแทงและ ร้อยละ 85.38 ได้รับผลกระทบต่อสุขภาพจากสารเคมี ร้อยละ 84.5 ได้รับผลกระทบจากปัญหาด้านการยศาสตร์ ร้อยละ 66.54 ได้รับผลกระทบจากด้านชีวภาพ ร้อยละ 13.4 ได้รับผลกระทบด้านจิตใจ (Jenwithee and Nathapindhu, 2019; Lerdpornawan et al., 2017; Nguyen et al., 2021)

คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมาก การมีคุณภาพชีวิตที่ดีจะต้องมีความสมบูรณ์ในการดำรงชีวิตด้านต่างๆ ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสังคม หากบุคคลมีคุณภาพชีวิต

ที่ดีจะส่งผลให้เกิดพัฒนาตนเองและสร้างประโยชน์ให้กับสังคมต่อไป (UNESCO, 1981; Kamawatana and Sukonthasab, 2023) อย่างไรก็ตาม พนักงานเก็บขยะถือเป็นอาชีพที่ได้รับความท้าทายโดยตรงในด้านคุณภาพชีวิต (Sangkham and Arunlertaree, 2019) และพบว่าพนักงานเก็บขยะเป็นกลุ่มอาชีพที่มีคุณภาพชีวิตน้อยกว่าบุคคลทั่วไป (Kulkarni and Pingale, 2019) การวิจัยอาชีพพนักงานเก็บขยะมักจะเน้นประเด็นการศึกษาไปที่พฤติกรรม การป้องกันอันตรายและอาชีวอนามัยในการปฏิบัติงานโดยใช้แบบจำลองการวางแผนส่งเสริมสุขภาพ PRECEDE-PROCEDE Model (Pulsri et al., 2019; Thaengkhamdee et al., 2016) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแบบจำลองดังกล่าวนี้ มุ่งเน้นให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์แต่จุดมุ่งหมายสูงสุดของแบบจำลองคือเพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีในท้ายที่สุด (Green and Kreuter, 2005) ประกอบกับการวิจัยในเรื่องของคุณภาพชีวิตในกลุ่มอาชีพพนักงานเก็บขยะยังไม่มี ความชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้นำแบบจำลองการวางแผนส่งเสริมสุขภาพประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้โดยกำหนดเป็นตัวแปร และศึกษาความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ประกอบการกำหนดแผนงานในการแก้ไขปัญหา ป้องกันและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะในกรุงเทพมหานครให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครเป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (Cross-sectional survey research) และได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รับรองเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2567

กลุ่มตัวอย่าง เป็นพนักงานเก็บขยะเพศชายที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นพนักงานที่สังกัดหน่วยงานสำนักงานเขตในกรุงเทพมหานคร 50 สำนักงานเขต พนักงานเก็บขยะที่จะเข้าร่วมงานวิจัยจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ ปฏิบัติหน้าที่ไม่น้อยกว่า 6 เดือน สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ ยินดีเข้าร่วมในการศึกษาวิจัยและลงนามในหนังสือยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร โดยจำนวนพนักงานเก็บขยะทั้งหมดของ 50 เขต กรุงเทพมหานครมีจำนวน 10,145 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของทาโรยามาเน่ (Yamane, 1967) กำหนดค่าระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และกำหนดค่าระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง .05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างขึ้น

ต่ำในการวิจัยคือ 385 คน และเพื่อป้องกันความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลจึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 30 เป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างประมาณ 509 คน ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างในอัตราส่วนร้อยละ 5 จากจำนวนพนักงานเก็บขยะในแต่ละสำนักงานเขต โดยผู้วิจัยจะทำการนัดหมายกับสำนักงานเขต เมื่อถึงวันนัดหมายผู้วิจัยจึงเข้าไปดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถามที่สำนักงานเขต ในช่วงเวลาที่พนักงานเก็บขยะสะดวก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเอง 4 ตอนและใช้แบบสอบถามมาตรฐาน 1 ตอน คือ แบบสอบถามประเมินคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย World Health Organization Quality of Life Instrument (WHOQOL-BREF-THAI) พัฒนาโดย นายแพทย์สุวัฒน์ มหัตถินรัตน์กุล อดีตผู้อำนวยการโรงพยาบาลสวนปรุง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2545 มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยนำ คือ ความรู้การส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิต จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยเอื้อ คือ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิต จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปัจจัยเสริม คือ การได้รับการสนับสนุนและแรงกระตุ้นเตือนจากเพื่อนร่วมงานและครอบครัวที่ส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดี จำนวน 14 ข้อ

ตอนที่ 2 ถึง ตอนที่ 4 รูปแบบการตอบคำถามมี 2 ตัวเลือก คือ ตอบ ใช่ ได้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน และตอบ ไม่ใช่ ได้คะแนนเท่ากับ 0 คะแนน เกณฑ์การให้คะแนน จะแบ่งเกณฑ์คะแนนเป็น 4 ระดับ ได้แก่ คะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 59 หมายถึง มีระดับปัจจัย “น้อย” คะแนนระหว่างร้อยละ 60-69 หมายถึง มีระดับปัจจัย “ปานกลาง” คะแนนระหว่างร้อยละ 70-79 หมายถึง มีระดับปัจจัย “มาก” คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80 หมายถึง มีระดับปัจจัย “มากที่สุด”

ตอนที่ 5 แบบสอบถามประเมินคุณภาพชีวิต World Health Organization Quality of Life Instrument (WHOQOL-BREF) เป็นแบบสอบถามมาตรฐานแบบย่อเพื่อวัดระดับคุณภาพชีวิต มีดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.84 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) องค์ประกอบด้านสุขภาพกาย (2) องค์ประกอบด้านจิตใจ (3) องค์ประกอบด้านสัมพันธภาพทางสังคม และ (4) องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งหมดจำนวน 26 ข้อ มีข้อคำถามทั้งทางบวกและข้อคำถามทางลบ มีตัวเลือกในการตอบ 5 ระดับ คือ ไม่เลย เล็กน้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด โดยข้อคำถามทางบวกมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้ ไม่เลยได้ 1 คะแนน เล็กน้อยได้ 2 คะแนน ปานกลางได้ 3 คะแนน มากได้ 4 คะแนน และมากที่สุดได้ 5 คะแนน ข้อคำถามทางลบมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้ ไม่เลยได้ 5 คะแนน เล็กน้อยได้ 4 คะแนน ปานกลางได้ 3 คะแนน มากได้ 2 คะแนน และมากที่สุดได้ 1 คะแนน แบบสอบถามมีคะแนนเต็ม 130

คะแนน คะแนนน้อยที่สุด 26 คะแนน มีการแปลผลคะแนนดังนี้ คะแนนรวม 26-60 คะแนนหมายถึงมีคุณภาพชีวิต “ไม่ดี” คะแนนรวม 61-95 คะแนนหมายถึงมีคุณภาพชีวิต “ปานกลาง” คะแนนรวม 96-130 คะแนนหมายถึงมีคุณภาพชีวิต “ดี” (Suwat, 2002)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามตอนที่ 2 ตอนที่ 3 และตอนที่ 4 ไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (Indexes of Item Objective Congruence; IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน (ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับแบบจำลองการวางแผนส่งเสริมสุขภาพ 2 ท่าน และเป็นผู้มีประสบการณ์งานบริการจัดการมูลฝอยในระดับบริหาร 1 ท่าน) โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาจากแบบสอบถามตอนที่ 2 ตอนที่ 3 และตอนที่ 4 เท่ากับ 0.94 จึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับพนักงานเก็บขยะสังกัดสำนักงานสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ณ ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร 2 ถนนมิตรไมตรี เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร โดยมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้คำนวณหาความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีคูเดอร์-ริชาร์ดสัน หรือ KR-20 กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ คือ มากกว่า 0.60 (Vanichbuncha, 2018) โดยได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัย

ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) โดยมีคุณสมบัติ คือ เป็นพนักงานเก็บขยะสังกัดสำนักงานเขตในกรุงเทพมหานคร ปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 6 เดือน สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ และยินดีเข้าร่วมงานวิจัย ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยจะทำการนัดหมายวันและเวลากับสำนักงานเขต เมื่อถึงกำหนดนัดหมายผู้วิจัยจะเข้าไปดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถามที่สำนักงานเขตในช่วงเวลาที่พนักงานเก็บขยะสะดวก โดยผู้วิจัยจะสอบถามถึงคุณสมบัติของพนักงานเก็บขยะตามที่กำหนดไว้ หากมีคุณสมบัติครบถ้วนจึงทำการเก็บข้อมูล ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยแนะนำตัวต่อกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์งานวิจัย ขั้นตอนการเก็บข้อมูลและขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล

2. หลังจากกลุ่มตัวอย่างยินดีเข้าร่วมงานวิจัย ผู้วิจัยจะให้กลุ่มตัวอย่างลงนามเข้าร่วมงานวิจัยในเอกสารเข้าร่วมงานวิจัย จากนั้นทำการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบด้วยตนเอง หากกลุ่มตัวอย่างมีข้อสงสัยเกี่ยวกับงานวิจัยหรือแบบสอบถามผู้วิจัยจะอธิบายข้อสงสัยของกลุ่มตัวอย่างจนกว่าจะสิ้นสงสัย หากกลุ่มตัวอย่างมีข้อจำกัดในการอ่านหรือไม่สะดวกในการอ่านเอกสารผู้วิจัยจะเป็นผู้อ่านแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง ในการตอบแบบสอบถามใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที

3. เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้นแล้วผู้วิจัยจะเก็บแบบสอบถามกลับคืนที่ จากนั้นผู้วิจัยจะกล่าวขอบคุณและมอบของที่ระลึกให้แก่ผู้เข้าร่วมงานวิจัยเป็นถวญมือเคลือบยางแบบหนาสำหรับหีบจับของมีคม จำนวน 1 คู่

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป กำหนดความมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมและคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Vanichbuncha, 2018) ดังนี้ ค่า r ระหว่าง 0.70 ถึง 0.90 และค่า r ระหว่าง (-0.70) ถึง (-0.90) มีความสัมพันธ์ในระดับสูง ค่า r ระหว่าง 0.30 ถึง 0.69 และค่า r ระหว่าง (-0.30) ถึง (-0.069) มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ค่า r ระหว่าง ± 0.29 และต่ำกว่ามีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปพบว่า พนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครเป็นเพศชายทั้งหมด เป็นลูกจ้างประจำคิดเป็นร้อยละ 61.3 ช่วงอายุ 51-60 ปีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 30.3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 48.5 รายได้อยู่ในช่วง 10,001-15,000 บาทต่อเดือนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 48.7 ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพพนักงานเก็บขยะมากกว่า 10 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.5 ดังที่แสดงในตารางที่ 1

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัจจัยและการแปลผลของตัวแปรปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริม พบว่าพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครมีปัจจัยนำ คือ ความรู้การส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=96.37$, $SD=7.58$) ปัจจัยเอื้อ คือ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ($\bar{x}=66.39$, $SD=24.68$) และปัจจัยเสริม คือ การได้รับการสนับสนุนและแรงกระตุ้นเตือนจากเพื่อนร่วมงานและครอบครัวที่ส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=88.93$, $SD=18.51$)

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นถึงระดับคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=93$, $SD=13.25$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครมีคุณภาพชีวิตด้านจิตใจระดับดี ($\bar{x}=23$, $SD=3.6$) และพบว่าพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครมีคุณภาพชีวิตระดับปานกลาง

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ตำแหน่งการว่าจ้าง อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพ และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานต่อวัน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตำแหน่งการว่าจ้าง		
ลูกจ้างประจำ	312	61.3
ลูกจ้างชั่วคราว	197	38.7
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	6	1.2
21-30 ปี	78	15.3
31-40 ปี	131	25.7
41-50 ปี	140	27.5
51-60 ปี	154	30.3
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	175	34.4
มัธยมศึกษา	247	48.5
อนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช./ปวส.)	76	14.9
ปริญญาตรี	11	2.2
รายได้		
5,000-10,000 บาท	51	10.0
10,001-15,000 บาท	248	48.7
15,001-20,000 บาท	203	39.9
มากกว่า 20,000 บาท	7	1.4
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพ		
น้อยกว่า 1 ปี	58	11.4
2-5 ปี	97	19.1
6-10 ปี	87	17.1
มากกว่า 10 ปี	267	52.5
ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานต่อวัน		
8 ชั่วโมงต่อวัน	407	80
มากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน	102	20

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของตัวแปรปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ	แปลผล
ปัจจัยนำ	96.37	7.58	มากที่สุด	มีความรู้ การส่งเสริมสุขภาพและ คุณภาพชีวิตในระดับมากที่สุด
ปัจจัยเอื้อ	66.39	24.68	ปานกลาง	มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อ คุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง
ปัจจัยเสริม	88.93	18.51	มากที่สุด	ได้รับการสนับสนุนและแรงกระตุ้น เตือนจากเพื่อนร่วมงาน และ ครอบครัวที่ส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิต ที่ดีในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพชีวิตพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานคร

องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ระดับ
ด้านสุขภาพกาย	25	3.55	ปานกลาง
ด้านจิตใจ	23	3.6	ดี
ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	11	2.07	ปานกลาง
ด้านสิ่งแวดล้อม	27	4.97	ปานกลาง
คุณภาพชีวิตโดยรวม	93	13.25	ปานกลาง

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมกับคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะ กรุงเทพมหานคร

ปัจจัย	r	p-value
ปัจจัยนำ		
- ความรู้การส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิต	0.11	0.05*
ปัจจัยเอื้อ		
- สิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิต	0.15	0.05*
ปัจจัยเสริม		
- การได้รับการสนับสนุนและแรงกระตุ้นเตือนจากเพื่อนร่วมงานและครอบครัวที่ส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดี	0.28	0.05*

* $p \leq 0.05$ (เป็นข้อมูลจากการวิเคราะห์จริง)

คือ ด้านสุขภาพกาย ($\bar{x}=25$, $SD=3.55$) ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ($\bar{x}=11$, $SD=2.07$) และด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{x}=27$, $SD=4.97$)

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครพบว่า ปัจจัยนำมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครไปในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.11$, $p \leq 0.05$) แปลความหมายการที่พนักงานเก็บขยะมีความรู้การส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่เพิ่มขึ้นจะมีคุณภาพชีวิตมากขึ้นในระดับต่ำ ปัจจัยเอื้อมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะ

กรุงเทพมหานครไปในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.15$, $p \leq 0.05$) แปลความหมายการที่พนักงานเก็บขยะมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิตที่เพิ่มขึ้นจะมีคุณภาพชีวิตมากขึ้นในระดับต่ำ และปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครไปในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.28$, $p \leq 0.05$) แปลความหมายการที่พนักงานเก็บขยะได้รับการสนับสนุนและแรงกระตุ้นเตือนจากเพื่อนร่วมงานและครอบครัวที่ส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีที่เพิ่มขึ้นจะมีคุณภาพชีวิตมากขึ้นในระดับต่ำดังที่แสดงในตารางที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า พนักงานเก็บขยะ กรุงเทพมหานครมีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะ พนักงานเก็บขยะมีองค์ประกอบคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายอยู่ในระดับปานกลาง จากการเก็บข้อมูลพบว่าพนักงานเก็บขยะส่วนใหญ่มีกำลังเพียงพอในการทำงาน มีความพอใจกับความสามารถในงานที่ทำและไม่ได้มีความจำเป็นต้องได้รับการรักษาพยาบาล แต่อย่างไรก็ตามพบว่าพนักงานเก็บขยะส่วนใหญ่มีการเจ็บปวดตามร่างกาย ซึ่งอาจเป็นผลมาจากลักษณะงานที่ทำ สอดคล้องกับการศึกษาของ Chaiyapark และคณะ (2022) ที่พบว่า พนักงานเก็บขยะอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ร้อยละ 84.5 มีอาการปวดหลังส่วนล่าง นอกจากนี้พนักงานเก็บขยะยังได้รับผลกระทบทางสุขภาพอื่นๆจากการทำงานได้ เช่น การสัมผัสสิ่งสกปรก การยกถังขยะที่มีน้ำหนักมาก การได้รับบาดเจ็บจากการเก็บขยะ (Pollution Control Department, 2021) องค์ประกอบคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง จากการตอบแบบสอบถามพบว่าพนักงานเก็บขยะมีความพอใจกับการเข้าสังคม มีความพอใจกับการได้รับความช่วยเหลือต่างๆในชีวิตประจำวัน และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อสมาชิกในครอบครัว สอดคล้องกับการวิจัยของ Decharat (2016) ที่พบว่าพนักงานเก็บขยะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานที่ดีเนื่องจากบริบทการทำงานของพนักงานเก็บขยะต้องทำงานในรถเก็บขยะคันเดียวกัน จึงต้องช่วยกันยก แบก หามถังขยะ ส่งผลให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ แต่อย่างไรก็ตามด้วยสังคมการ

ทำงานที่แคบหากพนักงานเก็บขยะมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงานในรถคันเดียวกันก็อาจเกิดความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงานได้เช่นเดียวกันและองค์ประกอบคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง จากการตอบแบบสอบถามพบว่าพนักงานเก็บขยะมีความพอใจกับสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน มีโอกาสผ่อนคลายความเครียดและมีความพอใจกับบ้านพักอาศัย อย่างไรก็ตามพบว่าพนักงานเก็บขยะส่วนใหญ่มองว่าสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวันไม่ก่อให้เกิดสุขภาพที่ดี สอดคล้องกับการรายงานของ Sangkham และ Arunlertaree (2019) ที่ว่า สิ่งแวดล้อมในอาชีพของพนักงานเก็บขยะยังคงมีความท้าทายต่อตัวพนักงานเก็บขยะ เช่น การต้องสัมผัสกับสิ่งปฏิกูล การต้องประจำการบนรถขยะที่วิ่งบนท้องถนน การต้องทำงานในสภาพอากาศที่ไม่เอื้ออำนวย เป็นต้น อย่างไรก็ตามในการวิจัยครั้งนี้พบว่า พนักงานเก็บขยะมีองค์ประกอบคุณภาพชีวิตด้านจิตใจอยู่ในระดับดี จากการตอบแบบสอบถามพบว่าพนักงานเก็บขยะส่วนใหญ่ มีความพอใจในตนเอง มีสมาธิในการทำงาน รู้สึกว่าชีวิตของตนเองมีความหมายและมีความพอใจในชีวิต อาจเนื่องมาจากพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครจะสังกัดหน่วยงานสำนักงานเขตซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ จึงอาจส่งผลให้พนักงานเก็บขยะมีความรู้สึกที่มั่นคงในการดำเนินชีวิต การทำอาชีพนี้พนักงานเก็บขยะจะมีรายได้ประจำและมีสวัสดิการต่างๆที่สมาชิกในครอบครัวได้รับผลประโยชน์ด้วย เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนของบุตร ส่งผลให้พนักงานเก็บขยะมีคุณภาพชีวิตด้านจิตใจในระดับดี ซึ่งเป็นไปทิศทางเดียวกับ

การวิจัยของ Nguyen และคณะ (2021) ที่พบว่าพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครร้อยละ 86.7 ไม่มีความเครียดในด้านจิตใจ ดังนั้นเมื่อรวมองค์ประกอบย่อยทั้ง 4 ของคุณภาพชีวิตจึงส่งผลให้คุณภาพชีวิตโดยรวมของพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริม พบว่าพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครมีระดับปัจจัยนำ คือ ความรู้การส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ Charoenpong และคณะ (2023) ที่พบว่าพนักงานเก็บขยะมีระดับปัจจัยนำ คือ ความรู้การส่งเสริมสุขภาพและความรู้เกี่ยวกับการป้องกันสุขภาพ อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะพนักงานเก็บขยะนั้นมีความใส่ใจในการดูแลสุขภาพของตนเองทั้งในด้านการพักผ่อน การทานอาหาร การจัดการความเครียด การดูแลสุขภาพตนเองทั้งนอกเวลาและในเวลางาน อีกทั้งหน่วยงานต้นสังกัดจัดให้มีการอบรมด้านสุขภาพ และมีการตรวจสุขภาพให้พนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานคร จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่พนักงานเก็บขยะจะได้รับสารที่เป็นประโยชน์ในการดูแลและส่งเสริมสุขภาพของตนเอง

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยเอื้อ คือ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะหน่วยงานต้นสังกัดได้จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับพนักงานเก็บขยะ เช่น อุปกรณ์ป้องกันในการปฏิบัติงาน การมีนโยบายการตรวจสุขภาพ ส่งผลให้พนักงานเก็บขยะมีอุปกรณ์พื้นฐานในการดูแลสุขภาพและทราบถึง

สถานะสุขภาพของตนเอง สอดคล้องกับการวิจัยของ Pulsri และคณะ (2019) ที่พบว่าหน่วยงานต้นสังกัดของพนักงานเก็บขยะมีนโยบายที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของพนักงานเก็บขยะ เช่น การแจกอุปกรณ์ป้องกัน มีนโยบายการตรวจสุขภาพ อย่างไรก็ตามพบว่าปัจจัยเอื้อบางอย่าง เช่น พื้นที่ประชาสัมพันธ์ความรู้สุขภาพ พื้นที่สำหรับออกกำลังกาย การสนับสนุนอุปกรณ์ในการออกกำลังกาย ยังถือว่าขาดแคลนสำหรับพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานคร อาจเนื่องจากพื้นที่ที่พนักงานเก็บขยะทำงานอยู่คือ กรุงเทพมหานครซึ่งมีข้อจำกัดในเรื่องของพื้นที่ทางหน่วยงานจึงไม่สามารถจัดหาพื้นที่ออกกำลังกายหรือพื้นที่ประชาสัมพันธ์ความรู้ได้อย่างทั่วถึง

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยเสริม พบว่าพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครมีปัจจัยเสริมในระดับมากที่สุด เนื่องจากพนักงานเก็บขยะได้รับการสนับสนุนและกระตุ้นเตือนเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพจากเพื่อนร่วมงานและครอบครัว เช่น การได้รับการเตือนเรื่องความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน การได้รับการคำแนะนำให้รักษาความสะอาดของร่างกาย การได้รับการแนะนำให้ตรวจสุขภาพประจำปี สอดคล้องกับการวิจัยของ Rattanakanahutanon และ Duangpratoom (2018) พบว่าพนักงานเก็บขยะได้รับการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับดี โดยได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว เพื่อนร่วมงานและหัวหน้างาน ซึ่งการได้รับการสนับสนุนและกระตุ้นเตือนจากเพื่อนร่วมงานและครอบครัวจะส่งผลให้พนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครมีความตระหนักถึงการส่งเสริมและดูแลสุขภาพของตนเองอยู่เสมอ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมกับคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญ ในระดับต่ำและในทิศทางเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่า การที่พนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครมีระดับปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมที่มากขึ้นจะส่งผลให้พนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครมีระดับปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมที่ลดลงจะส่งผลให้พนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มที่จะมีคุณภาพชีวิตที่แย่ลงด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นไปตามแบบจำลองการวางแผนส่งเสริมสุขภาพ (PRECEDE - PROCEDE Model) ของกรีนและครูเตอร์ที่ว่าปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริม เป็นพื้นฐานในการกำหนดพฤติกรรมสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพจะเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีและถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของแบบจำลองการวางแผนส่งเสริมสุขภาพ (Green and Kreuter, 2005) แม้ว่าการวิจัยครั้งนี้เป็นการหาความสัมพันธ์ของปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมกับคุณภาพชีวิตโดยตรง แต่ก็แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทั้งสามมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตตามกรอบแนวคิดของแบบจำลองการส่งเสริมสุขภาพเช่นกัน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมสุขภาพในพนักงานเก็บขยะในการศึกษาอื่นๆ (Charoenpong et al., 2023; Pulsri et al., 2019; Thaengkhamdee et al., 2016) ที่พบว่า

ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพในทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตามในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ทั้งปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในระดับต่ำ อาจกล่าวได้ว่าในการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตซึ่งถือเป็นเรื่องที่มีมิติที่กว้างและหลากหลาย การกำหนดเพียงแค่ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริม อาจไม่ได้ครอบคลุมถึงทุกๆด้านของคุณภาพชีวิตจึงส่งผลให้ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในระดับต่ำ

สรุปผลการวิจัย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตได้แก่ ปัจจัยนำ คือ ความรู้การส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิต ปัจจัยเอื้อ คือ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิต และปัจจัยเสริม คือ การได้รับการสนับสนุนและแรงกระตุ้นเตือนจากเพื่อนร่วมงานและครอบครัวที่ส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีและพนักงานเก็บขยะกรุงเทพมหานครมีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. สำนักงานเขตและสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ควรจัดให้มีพื้นที่ และสื่อประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพในชีวิตประจำวัน เช่น การสร้างพื้นที่ประชาสัมพันธ์ความรู้บนแพลตฟอร์มออนไลน์ แผ่นพับ เป็นต้น โดยใช้ภาษาที่สามารถเข้าใจได้ง่าย มอบให้แก่พนักงานเก็บขยะและสมาชิกในครอบครัวของพนักงานเก็บขยะ

2. สำนักงานเขตและสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ควรจัดให้มีพื้นที่พักคอยรถขยะที่

เหมาะสมและมีห้องน้ำที่สะอาดให้กับพนักงานเก็บขยะ เพื่อให้พนักงานเก็บขยะสามารถหยุดพักและรักษาความสะอาดของตนเองได้อย่างเหมาะสม

3. สำนักงานเขตและสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ควรจัดให้มีการอบรมความรู้เรื่องสุขภาพให้ครอบคลุมถึงพนักงานเก็บขยะทุกคน โดยการหมุนเวียนและจัดตารางให้พนักงานเก็บขยะได้รับการอบรมอย่างทั่วถึง

4. สำนักงานเขตและสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ควรจัดให้พนักงานเก็บขยะได้รับอุปกรณ์การป้องกันสุขภาพที่เหมาะสมกับการทำงานมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

Chaipayurk, G., Kongthong, S., Rakprasit, J., and Klinhom, C. (2022). Factors associated with low back pain among solid waste collectors, Mueang Phitsanulok district, Phitsanulok Province. *Safety and Environment Review E-Journal*, 5(1), 43-48.

Charoenpong, V., Tanvatanakul, V., Thongnopakun, S., and Bawornkiattikul, D. (2023). Factors related with health-promoting behaviors of garbage collectors in municipalities, Bang Pakong district, Chachoengsao Province. *The Public*

Health Journal of Burapha University, 18(1), 36-50.

Decharat, S. (2016). Quality of life among garbage workers, case study: Southern Thailand. *Journal of Safety and Health*, 9(31), 6-15.

Strategy and Evaluation Department. (2024). *Bangkok statistic 2023*. (Online). Retrieved July 8, 2024, from the Office of Strategy Management Website: <https://webportal.bangkok.go.th/pipd/page/sub/2566>

Division of Occupational and Environmental Diseases. (2021). *Health guidelines for waste management workers*. Bangkok: Aksorn Graphic and Design Printing house.

Green, L. W. and Krueter, M. W. (2005). *Health program planning: an educational and ecological approach*. New York: McGraw Hill.

Jenwithee, T., and Nathapindhu, G. (2019). Health problem of solids waste collectors of local administrative organization in Muang District Chaiyaphum Province in 2017. *Journal of the Office of Disease Prevention and Control 9 Nakhon Ratchasima*, 25(2), 16-25.

- Kamawatana, U. and Sukonthasab, S. (2023). The effect of intergenerational recreation program for elderly. *Journal of Sports Science and Health*, 24(1), 89-101.
- Kulkarni, M. S., and Pingale, D. P. (2019). Effects of occupational exposures on the lung functions and quality of life of garbage collectors in the urban area. *Indian Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 23(3), 102-105.
- Lerdpornawan, N., Chanprasit, C., and Kaewthummanukul, T. (2017). Occupational health hazards and health status related to risk among waste collectors. *Nursing Journal CMU*, 44(2), 138-150.
- Ministry of Tourism and Sports. (2023). *Thailand tourism statistic 2023*. (Online). Retrieved July 8, 2024, from Ministry of Tourism and Sports Website: <https://www.mots.go.th/news/category/706>
- Nguyen, Q. T., Nguyen, B. V., Do, H. T. T., Nguyen, B. N., Nguyen, V. T., Vu, S. T., and Tran, T. T. T. (2021). Psychological stress and associated factors among municipal solid waste collectors in Hanoi, Vietnam: a cross-sectional study. *PloS ONE*, 16(7), e0254355. DOI: 10.1371/journal.pone.0254355
- Pollution Control Department. (2021). *Thailand's National Waste Management Plan (2nd Edition) (2022-2027)*. (Online). Retrieved June 15, 2024, from Pollution Control Department Website: <https://www.pcd.go.th/publication/28745>
- Pollution Control Department. (2023). *National Waste Situation 2023*. (Online). Retrieved June 15, 2024, from Pollution Control Department Website: <https://thaimsw.pcd.go.th/report1.php?year=2566>
- Pulsri, C., Laokiat, L., and Watchalayan, P. (2019). Factor related to health behavior of garbage collectors in Phitsanulok municipality. *Journal of Nursing and Health Sciences*, 13(3), 10-22.
- Rattanakanahutanon, F., and Duangpratoom, N. (2018). Social support with prevention behaviors of diseases and occupational accidents among garbage collectors, Bang Pa-In district, Phranakhon Sri Ayutthaya Province. *Journal of Humanities*

- and Social Sciences, Rajapruk University*, 5(2), 220-233.
- Sangkham, S., and Arunlertaree, C. (2019). Occupational health hazards among solid waste collectors and prevention. *Srinagarind Medical Journal*, 34(6), 649-657.
- Suwat, M. (2002). *World Health Organization's quality of life indicators, short version in Thai language (WHOQOL - BREF - THAI)*. (Online). Retrieved August 2, 2024, from Department of Mental health Website: <https://dmh.go.th/test/whoqol/>
- Thaingkhamdee, N., Chantawong, C., and Homsin, P. (2016). Factors influencing work-related accidental prevention behaviors of garbage collectors in Banglamung district Chonburi Province. *Journal of Public Health Nursing*, 29(1), 43-55.
- UNESCO. (1981). *Quality of life: an orientation to population education*. Bangkok: the UNESCO regional office for education in Asia and Oceania.
- Vanichbuncha, K. (2018). *Statistics for Research (12nd Edition)*. Bangkok: L.P. Samlada.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: an introductory analysis, 2nd Edition*. New York: Harper and Row.